

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

07/01-030S

СИЛАБУС SYLLABUS	Актуальні проблеми економічної та фінансової безпеки Actual problems of economic and financial security	
Шифр за ОП Code in Degree Programme	-	
Освітній рівень Level of Education	усі рівні All Levels	
Галузь знань Field of Knowledge		усі галузі знань НУВГП All Fields of Knowledge
Спеціальність Field of Study		усі спеціальності НУВГП All Fields of Study
Освітня програма Degree Programme	усі освітні програми All Degree Programmes	

РІВНЕ – 2025

Силабус навчальної дисципліни «Актуальні проблеми економічної та фінансової безпеки» для здобувачів вищої освіти усіх рівнів усіх освітньо-професійних та освітньо-наукових програм спеціальностей НУВГП усіх форм навчання. Рівне. НУВГП. 2025. 12 с.

Розробник силабусу: *Нікитенко Дмитро Валерійович, д.е.н., професор, професор кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу,*

Силабус схвалений на засіданні кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу
Протокол № 10 від “18” лютого 2025 року

Завідувач кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу:
Кушнір Ніна Борисівна, к.е.н., професор.

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІЕМ
Протокол № 6 від “20” лютого 2025 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ:
Ковшун Н.Е., доктор економічних наук, професор

Схвалено науково-методичною радою НУВГП
Протокол № 3 від “19” березня 2025 р.
Вчений секретар науково-методичної ради
Костюкова

Т. А.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Ступінь вищої освіти	усі рівні
Освітня програма	усі освітні програми
Спеціальність	усі спеціальності НУВГП
Рік навчання, семестр	2-4 рік навчання, 3-8 семестр (бакалавр); 1 рік навчання, 1-2 семестр (магістр); 1-2 рік навчання, семестр 1-3 (доктор філософії)
Кількість кредитів	3
Лекції (денна/заочна):	16/2 год.
Практичні заняття (денна/заочна):	14/4 год.
Самостійна робота (денна/заочна):	60/84 год.
Курсова робота:	ні
Форма навчання	денна/заочна
Форма підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА

 Лектор	<i>Нікитенко Дмитро Валерійович</i> <i>доктор економічних наук</i> <i>професор</i> <i>професор кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу</i>
Вікіситет	https://cutt.ly/YqJ2hU3
ORCID	https://orcid.org/0000-0003-4989-0879
Канали комунікації	d.v.nikytenko@nuwm.edu.ua https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=7322

ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Мета та завдання

Мета: формування знань щодо теоретичних та практичних основ у сфері формування та реалізації державної політики щодо забезпечення економічної та фінансової безпеки соціальних систем.

Завдання:

1) сформувати розуміння теоретичних концепцій та практичних підходів щодо сутності, ролі та місця економічної та фінансової безпеки соціальних систем;

2) визначення та розкриття загроз, принципів, індикаторів та критеріїв економічної та фінансової безпеки соціальних систем;

3) визначати основні національні економічні та фінансові інтереси та структуру економічної безпеки;

4) здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку економіки та фінансів у поєднанні з дослідницькими й управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності;

5) здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері економіки та фінансів;

6) знати актуальні проблеми забезпечення економічної та фінансової безпеки держави в умовах інституціональних деформацій та глобалізації.

Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle

Moodle: <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=7322>

Передумови вивчення (місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі)

Дисципліна є вибірковою.

Компетентності

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень.

Програмні результати навчання (ПРН)

Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відобразити результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

Уміти використовувати фундаментальні положення макро- та мікроекономіки у плануванні, організації та управлінні діяльністю підприємства та розробленні державної економічної політики.

Працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами, такими як Web of Science, Scopus та ін.

Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

Структура та зміст навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	л	і.р.	с.р.		л	п	л	і.р.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Сутність економічної та фінансової безпеки соціальних систем													
1. Мета та завдання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми економічної та фінансової безпеки»	10	2	-	-	-	8	10	-	-	-	-	-	10
2. Сутність та складові економічної безпеки	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	-	9
3. Національні економічні та фінансові інтереси	10	2	2	-	-	6	10	-	1	-	-	-	9
4. Сутність та оцінка рівня фінансової безпеки соціальних систем	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	-	9
5. Інвестиційна безпека держави та шляхи її забезпечення	10	2	2	-	-	6	10	-	1	-	-	-	9
Разом МК1	50	10	8	-	-	32	50	2	2	-	-	-	46
Змістовний модуль 2. Проблеми та шляхи забезпечення економічної та фінансової безпеки соціальних систем													
6. Інституціональні загрози економічній та фінансовій безпеці України	20	2	2	-	-	16	20	-	1	-	-	-	19
7. Інституціональні засади забезпечення економічної та фінансової безпеки	10	2	2	-	-	6	10	-	1	-	-	-	9

8. Особливості економічної та фінансової безпеки соціальних систем в умовах війни	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Разом МК2	40	6	6	-	-	28	40	-	2	-	-	38
Усього	90	16	14	-	-	60	90	2	4	-	-	84

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність економічної та фінансової безпеки соціальних систем

Тема 1. Мета та завдання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми економічної та фінансової безпеки»

1. Головна мета, предмет та об'єкт курсу «Актуальні проблеми економічної та фінансової безпеки».
2. Основні завдання курсу «Актуальні проблеми економічної та фінансової безпеки».
3. Наукові дослідження проблем економічної та фінансової безпеки держави.

Тема 2. Сутність та складові економічної безпеки

1. Генезис та зміст економічної безпеки.
2. Особливості характеристики економічної безпеки держави.
3. Основні складові економічної безпеки держави.
4. Загрози економічній безпеці держави.
5. Індикатори та кількісна оцінка економічної безпеки держави.

Тема 3. Національні економічні та фінансові інтереси

1. Сутність національних економічних та фінансових інтересів.
2. Структура та класифікація економічних інтересів.
3. Реалізація національних інтересів та економічна безпека.

Тема 4. Сутність та оцінка рівня фінансової безпеки соціальних систем

1. Сутність та основні складові фінансової безпеки держави.
2. Оцінка рівня фінансової безпеки держави.
3. Масштаби та наслідки фінансової безпеки держави.
4. Фінансова безпека мікро і нанорівня національної економіки.

Тема 5. Інвестиційна безпека держави та шляхи її забезпечення

1. Інвестиційна безпека в структурі національної безпеки.
2. Механізм інвестиційної безпеки: сутність, функції та форми прояву.
3. Система забезпечення інвестиційної безпеки.
4. Інвестиційна політика як фактор гарантування фінансової безпеки.

Змістовий модуль 2. Проблеми та шляхи забезпечення економічної та фінансової безпеки соціальних систем

Тема 6. Інституціональні загрози економічній та фінансовій безпеці України

1. Інституціональні загрози: сутність, види та форми.
2. Тіньова економіка: сутність та умови її існування.
3. Корупція: сутність та шляхи подолання.
4. Сутність та основні форми непродуктивного відтоку капіталу.

Тема 7. Інституціональні засади забезпечення економічної та фінансової безпеки

1. Сутність інституціонального забезпечення економічної та фінансової безпеки держави.
2. Інституціонально-правове забезпечення економічної та фінансової безпеки держави.
3. Інституціонально-організаційне забезпечення економічної та фінансової безпеки держави.
4. Інституціонально-кадрове забезпечення економічної та фінансової безпеки держави.

Тема 8 Особливості економічної та фінансової безпеки соціальних систем в умовах війни

1. Економічна та фінансова безпека України в умовах повномасштабної війни.
2. Основні загрози економічної та фінансової безпеки держави в умовах військового стану.
3. Особливості економічної та фінансової безпеки держави в умовах повоєнного відновлення.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сутність та складові економічної безпеки	2	
2	Національні економічні та фінансові інтереси	2	1
3	Сутність та оцінка рівня фінансової безпеки соціальних систем	2	
4	Інвестиційна безпека держави та шляхи її забезпечення	2	1
5	Інституціональні загрози економічній та фінансовій безпеці України	2	
6	Інституціональні засади забезпечення економічної та фінансової безпеки	2	1
7	Особливості економічної та фінансової безпеки соціальних систем в умовах війни	2	1
	Разом	14	4

Форми та методи навчання

Методи навчання: демонстрація; творчий метод; проблемно-пошуковий метод; case study /аналіз ситуації;
 Технології навчання: аналіз конкретних ситуацій; прикладні вправи; навчання на основі досвіду; інформаційно-комунікаційні технології.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання/ результатів навчання

Для досягнення цілей та завдань курсу здобувачам потрібно у повному обсязі та вчасно виконати завдання як усні, так і письмові, які розміщені на платформі MOODLE, здати модульний контроль.

Викладач проводить оцінювання здобувачів вищої освіти шляхом усного опитування/тестування та письмових завдань.

За вчасне та якісне виконання завдань здобувач отримує такі обов'язкові бали:

Вид заняття	Бали	Форма контролю
1. Поточна складова оцінювання		
Сутність та складові економічної безпеки	5	Тестування
Національні економічні та фінансові інтереси	5	Тестування
Сутність та оцінка рівня фінансової безпеки соціальних систем	5	Тестування
Інвестиційна безпека держави та шляхи її забезпечення	5	Тестування
Інституціональні загрози економічній та фінансовій безпеці України	10	Тестування
Інституціональні засади забезпечення економічної та фінансової безпеки	10	Тестування
Особливості економічної та фінансової безпеки соціальних систем в умовах війни	5	Тестування
Індивідуальне завдання (виконання, презентація-захист)	15	Індивідуальна робота, виступ
Усього поточна складова оцінювання:	60	
2. Підсумкова складова оцінювання		
2.1. Модульний контроль №1	20	Тестування
2.2. Модульний контроль №2	20	Тестування
Усього підсумкова складова оцінювання:	40	
Разом:	100	

Здобувачі можуть отримати додаткові бали за:

- участь в олімпіадах, конференціях та інших освітньо-наукових заходах за темами курсу. Тему дослідницької роботи можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем;

- конкретні пропозиції по удосконаленню змісту навчальної дисципліни.

Модульний контроль проходить у вигляді тестування.

У тесті 26 запитань різного рівня складності: рівень 1 – 20 запитань по 0,5 бали (10 балів), рівень 2 – 5 запитань по 1 балу (5 балів), рівень 3 – 1 завдання по 5 балів (5 балів). Усього 20 балів.

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна література:

1. Варналій З. С. Економічна безпекологія: сутність, особливості України в добу сучасних викликів та загроз : монографія. Київ : Знання України, 2025. 358 с.

2. Варналій З.С. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації. Київ: Знання України, 2020. 423 [1] с.

3. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року: Указ Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2022.

Додаткова література:

1. Барановський О. І. Філософія безпеки: монографія: у 2 т. / О. І. Барановський. – К.: УБС НБУ, 2014. Т.1. 831 с.; Т.2. 715 с.

2. Барановський О.І. Основи економічної і фінансової безпеки економічних агентів: монографія. – К.: УБС НБУ, 2014. – 831 с.

3. Економічна безпека: навч. посіб. / За ред. З.С. Варналія. К.: Знання України, 2009. 647с.

4. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020.– 384 с.

5. Нікитенко Д.В. Інвестиційна безпека України: сутність та інституціональне забезпечення : монографія. Рівне : НУВГП, 2018. 376 с.

6. Тінізація економіки та інтелектуальної економіки як загроза національній безпеці країни та їх детінізація: монографія / О. Б. Бутнік-Сіверський, О. П. Петренко / за наук. редакцією д.е.н., проф. Бутнік-Сіверського О. Б. 2020. 108 с.

7. Varnalii Z., Onyshchenko, S. Ukraine budget security: foundations and directions of provision in terms of digital economy development / Economic security at risks: findings from the digitalization of national economy. Monograph / University of Economy in Bydgoszcz. Poland Publishing House. 2019. 316 p. P.214-236.

8. Blikhar, M., Mykhalitska, N., Vereskliia, M., Komarnytska, I., & Koziar, H. (2021). Financial Security of the State. International Experience in the Study of Institutional and Legal Causes of Crisis Phenomena in the Economy. Financial and Credit Activities: Problems of Theory and Practice, 2 (37), 426-437. (Scopus)

9. Lennart Ante, Ingo Fiedler. The new digital economy: How decentralized finance (DeFi) and non-fungible tokens (NFTs) are transforming value creation, ownership models, and economic systems. *Digital Business*, 2024, 100094, URL: <https://doi.org/10.1016/j.digbus.2024.100094>.

10. Franklin Allen, Adelina Barbalau. Security design: A review. *Journal of Financial Intermediation*, Volume 60, 2024, 101113, URL: <https://doi.org/10.1016/j.jfi.2024.101113>.

11. Misbah Sadiq, Ahmet Faruk Aysan, Umar Nawaz Kayani. Digital currency and blockchain security in accelerating financial stability: A mediating role of credit supply. *Borsa Istanbul Review*. Volume 23, Issue 6, 2023, Pages 1251-1262, URL: <https://doi.org/10.1016/j.bir.2023.09.009>.

12. Maximilian W. Dirks, Torsten Schmidt. Political instability and economic growth: Causation and transmission. *European Journal of Political Economy*. Volume 85, 2024, 102586, URL: <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2024.102586>.

Освітні платформи:

Coursera:

- Macroeconomics: Foundations and Insights;
- Development Economics.

Поєднання навчання та досліджень

Здобувачі мають можливість додатково отримати бали за виконання:

- індивідуальних завдань дослідницького характеру;
- участь у ділових іграх;
- участь в організації та проведення соціальних опитувань по тематиці навчальної дисципліни;
- участь у конкурсах студентських наукових робіт ("Наука очима молоді", першому та другому етапах Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт тощо).

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Адаптивність та гнучкість у прийнятті рішень, навички нестереотипного мислення, наполегливість, допитливість, ініціативність, відповідальність, креативність, формування та обґрунтування власної думки, здатність до комплексного вирішення проблеми.

Дедлайни та перескладання

Терміни здачі проміжних контрольних модулів та підсумковий контроль (залік) встановлені згідно Положення про форми здобуття вищої освіти, форми організації освітнього процесу та види навчальних занять у Національному університеті водного господарства та природокористування <https://ep3.nuwm.edu.ua/28331/>.

Останній термін подання аналітичної записки та практичного завдання – за один тиждень до початку екзаменаційно-залікової сесії згідно календарного плану навчання.

Перездача тестових завдань перевірки засвоєння теоретичного матеріалу здійснюється згідно з правилами ННЦНО та Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП <https://ep3.nuwm.edu.ua/30369/>, <https://nuwm.edu.ua/naukova-dijaljnistj/aspirantura-doktorantura/normativni-dokumenty>. У разі незгоди здобувача ВО з результатами оцінювання, відповідно до Порядку звернень здобувачів вищої освіти та інших осіб, які навчаються в НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/15467/>, здобувач подає апеляційну скаргу, після чого скликається апеляційна комісія. Організація всіх видів навчальної діяльності в межах курсу проводиться згідно Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті водного господарства та природокористування <https://ep3.nuwm.edu.ua/28552/>.

Неформальна та інформальна освіта

Здобувач має можливість визнання (перезарахування) результатів навчання в розрізі тематики курсу, які він набув у неформальній та інформальній освіті, згідно Положення про неформальну та інформальну освіту в НУВГП <https://ep3.nuwm.edu.ua/28363/>

Здобувачі вищої освіти можуть самостійно на Prometheus, Coursera, edEx, FutureLearn та інших платформах опанувати матеріал в межах курсу. При цьому важливо, щоб компетентності та результати навчання, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними результатами навчання з даної навчальної дисципліни та перевірялись в підсумковому оцінюванні.

Правила академічної доброчесності

У випадках виявлення плагиату при виконанні завдання, здобувач не отримує бали і повинен виконати завдання повторно, згідно Положення про виявлення та запобігання академічного плагиату в Національному університеті водного господарства та природокористування (нова редакція) <https://ep3.nuwm.edu.ua/31994/>. Більше матеріалів щодо дотримання принципів академічної доброчесності: сторінка НУВГП – Якість освіти - Академічна доброчесність <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnistj>; сайт Національного агентства забезпечення якості вищої освіти <https://naqa.gov.ua/>

Вимоги до відвідування

Лекції та практичні заняття будуть відбуватися аудиторно або онлайн за допомогою платформи Google Meet згідно із розкладом занять. Консультації будуть проводитися аудиторно або онлайн за допомогою платформи Google Meet за кодом у домовлений час зі студентами. Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин.

Здобувач має право оформити індивідуальний графік навчання згідно відповідного положення <http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/>

За об'єктивних причин пропуску занять студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал на платформі MOODLE URL: <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=7322>

Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання

До викладання окремих питань можуть бути залучені практики та фахівці в рамках академічної мобільності.

Автор
Професор кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу

Дмитро НІКИТЕНКО

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №837
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 3FAA9288358EC003040000009B6C3700C8C2C100